

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(α)

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ / ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Τετάρτη 4 Μαΐου 2016
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

- α) Εθνικά κινήματα (σχολικό βιβλίο σ. 13):** Εθνικά κινήματα θεωρούμε τις κινήσεις μεταξύ ανθρώπινων κοινοτήτων με κοινή γλώσσα ή/και θρήσκευμα, με διακριτές παραδόσεις και ιστορία, με αντίληψη κοινής ταυτότητας μεταξύ των μελών τους, οι οποίες κοινότητες επιδίωκαν την ανεξαρτησία τους από την εξουσία άλλης διακριτής κοινότητας.
- β) Συνθήκη του Νεϊγύ (σχολικό βιβλίο, σ. 85):** Η Συνθήκη του Νεϊγύ επιβεβαίωσε την ελληνική κυριαρχία επί των εδαφών μεταξύ του Έβρου και του Νέστου έως τα τουρκοβουλγαρικά σύνορα, αλλά η περιοχή τέθηκε προσωρινά υπό συλλογική συμμαχική κυριαρχία, ώσπου να συναφθεί και ελληνοτουρκική συνθήκη ειρήνης. Χωριστή σύμβαση με την ίδια ονομασία και ημερομηνία (14/27 Νοεμβρίου 1919) προέβλεπε την αμοιβαία και εθελούσια μετανάστευση των «Βουλγάρων την φυλήν» από την Ελλάδα και των «Ελλήνων την φυλήν» από τη Βουλγαρία- για να διευκολυνθεί μάλιστα η αναχώρησή τους, προβλεπόταν η δυνατότητα ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων τους. Κοινή επιδίωξη των κυβερνήσεων και των δύο χωρών ήταν να απαλλαγούν οι χώρες τους από τις αντίστοιχες μειονότητες, ώστε να εκλείψουν στο μέλλον εκατέρωθεν διεκδικήσεις εδαφών στην επικράτειά τους.
- γ) Συνδιάσκεψη του Μονάχου (σχολικό βιβλίο σ.σ. 112-113):** Στις 29 Σεπτεμβρίου 1938, κατά την τετραμερή Συνδιάσκεψη του Μονάχου (Μ. Βρετανία, Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία), οι πρωθυπουργοί των δύο συμμαχικών χωρών, Νταλαντιέ και Τσάμπερλαιν, έχοντας υιοθετήσει την πολιτική του «κατευνασμού» απέναντι στον αντίπαλο, θα αποδεχτούν την απαίτηση του Χίτλερ να προσαρτήσει τα εδάφη της Τσεχοσλοβακίας που κατοικούνταν στην πλειονότητά τους από τους Σουδήτες - γερμανικής καταγωγής. Εξασφαλίστηκε «η ειρήνη για εκατό χρόνια», δήλωνε ο Άγγλος πρωθυπουργός, πιστεύοντας ότι, και ύστερα από αυτή την υποχώρηση, είχαν ικανοποιηθεί όλες οι αξιώσεις του Χίτλερ.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(α)

ΘΕΜΑ Α2

1. Σωστό (σχολικό βιβλίο, σ. 40)
2. Λάθος (σχολικό βιβλίο, σ. 81)
3. Σωστό (σχολικό βιβλίο, σ. 98)
4. Σωστό (σχολικό βιβλίο, σ. 151)
5. Λάθος (σχολικό βιβλίο, σ. 156)

ΘΕΜΑ Β1

(σχολικό βιβλίο, σ. 126-127): «Η πρώτη πράξη που οδήγησε στη διαδοχική συνθηκολόγηση της χιτλερικής Γερμανίας και της Ιαπωνίας συντελέστηκε στις 10 Ιουλίου του 1943, όταν οι Σύμμαχοι ... στον ποταμό Έλβα στις 26 Απριλίου 1945».

ΘΕΜΑ Β2

(σχολικό βιβλίο, σ. 161-162): «Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ ως πλήρους μέλους αποτέλεσε την σημαντικότερη πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης. Οι στόχοι της χώρας...¹ Ιανουαρίου 1981».

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Γ¹

Οι Σέρβοι, λόγω γειτνίασης αλλά και λόγω δεσμών με την εκεί Διασπορά τους, ανέπτυξαν στην αρχή με την Αυτοκρατορία των Αψβούργων δεσμούς που στήριζαν τον φωτισμό τους και την αναγέννηση του έθνους τους, στη συνέχεια όμως σχέσεις ανταγωνιστικές. Οι ξένοι κυρίαρχοι της Σερβίας, οι Οθωμανοί Τούρκοι, ήταν βέβαια οι βασικοί εθνικοί αντίπαλοι. Αντίπαλοι εθνικοί όμως ήταν και οι Αυστριακοί, αφού στην Αυτοκρατορία των Αψβούργων συμπεριλαμβάνονταν και όλοι οι Νοτιοσλάβοι, τους οποίους οι Σέρβοι θεωρούσαν ομοεθνείς τους και επιδίωκαν να απελευθερώσουν.

Από το πρώτο επαναστατικό σκίρτημα των Σέρβων το 1804 έως τη Συνθήκη του Βερολίνου το 1878, με την οποία οι Σέρβοι απέκτησαν την ανεξαρτησία τους, οι εθνικές επιδιώξεις και διεκδικήσεις τους στρέφονταν κυρίως κατά των Οθωμανών Τούρκων. Αναλυτικότερα, στο πρώτο παράθεμα, διευκρινίζεται ότι στους όρους της συνθήκης αυτής προβλεπόταν η κατάργηση του φόρου που ως τότε η Σερβία, ως ηγεμονία, κατέβαλε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και πλέον αναγνωριζόταν ως κράτος πλήρως ανεξάρτητο. Επίσης, το έδαφος της αυξήθηκε σε σχέση με τις προβλέψεις της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου, που είχε προηγηθεί, και στο νέο κράτος αποδιδόταν επιπλέον η περιοχή του Νις.

¹ σχολ. Βιβλίο σελ 63-65

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(α)

Η συνθήκη του Βερολίνου όμως εκτός από τα πλεονεκτήματα που διασφάλιζε για τους Σέρβους περιελάμβανε και ένα μεγάλο μειονέκτημα. Απέδιδε προσωρινά τη διοίκηση της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης στην Αυστρία η οποία αποκτούσε και δικαίωμα να διατηρεί φρουρά στη επαρχία του Νόβι Πάζαρ, με την οποίαν συνόρευε. Με τον τρόπο αυτό η Σερβία αποκοβόταν από κάθε διέξοδο στη θάλασσα.

Ο κίνδυνος λοιπόν που εμφανιζόταν αφορούσε το γεγονός ότι η Αυστρία μαζί με τους σλάβικους πληθυσμούς των Κροατών, Δαλματών και Σλοβένων που ήταν ήδη υπήκοοι της Αυτοκρατορίας της θα ενσωμάτωνε με την Συνθήκη του Βερολίνου και νέους. Αυτό που πλέον διακυβευόταν ήταν είτε η ένωση όλων των Σλάβων του Νότου υπό την αιγίδα της Αυστρίας, με την μελλοντική υποταγή και της Σερβίας σε αυτήν, είτε οι Σέρβοι θα αναλάμβαναν αυτοί τον ρόλο να ενώσουν τους Νοτιοσλάβους υπό την δική τους αιγίδα. Έτσι, στη συνέχεια και έως τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο οι Σέρβοι ήταν κυρίως στραμμένοι εναντίον της Αυστρίας, με στόχο την απελευθέρωση των Νοτιοσλάβων υπηκόων των Αψβούργων. Αυτές οι εθνικές επιδιώξεις της Σερβίας οδήγησαν στη ρήξη της με την Αυστρία και στην έκρηξη του Α' Παγκόσμιου Πολέμου τον Αύγουστο του 1914.

Οι Βούλγαροι ανέπτυξαν το εθνικό τους κίνημα με σχετική καθυστέρηση. Με την υποστήριξη των Πανσλαβιστών της Ρωσίας οι Βούλγαροι εξασφάλισαν την αναγνώριση από τον Οθωμανό σουλτάνο, το 1870, χωριστής εθνικής Εκκλησίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, της Εξαρχίας, ήλθαν δε σε ρήξη τόσο με το Πατριαρχείο όσο και με τους Έλληνες, επειδή διεκδικούσαν ως βουλγαρικές τις μητροπόλεις της Μακεδονίας και της Θράκης, τις ιστορικές ελληνικές χώρες, στις οποίες κατοικούσαν Έλληνες, Σλάβοι, Βούλγαροι, Τούρκοι, Αλβανοί και Εβραίοι και οι οποίες ανήκαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και στη δικαιοδοσία του Πατριαρχείου.

Το 1878, με τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, την οποία επέβαλαν οι Ρώσοι στους Τούρκους, οι Βούλγαροι εξασφάλισαν προς στιγμήν τη «Μεγάλη Βουλγαρία» που οραματιζόνταν και που περιλάμβανε, εκτός της σημερινής Βουλγαρίας, ολόκληρη σχεδόν την ελληνική Μακεδονία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, καθώς και τη Δυτική και την Ανατολική Θράκη. Για τις δυνάμεις της Ευρώπης, όμως, όπως επισημαίνεται στο δεύτερο παράθεμα, η συνθήκη αυτή αντέβαινε στις διατάξεις προηγούμενης συνθήκης, της συνθήκης του Παρισιού, με την οποία είχε τερματιστεί ο Κριμαϊκός πόλεμος και η οποία διασφάλιζε την ακεραιότητα της Τουρκίας. Τη μεγαλύτερη και πιο επίμονη αντίδραση στη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου προέβαλλε η Μ. Βρετανία. Τελικά ο τσάρος υποχώρησε ύστερα από τρεις μήνες διστακτικότητας και συμφώνησε στην αναθεώρηση της συνθήκης αυτής, η οποία έλαβε χώρα στο Συνέδριο του Βερολίνου. Τη «Μεγάλη Βουλγαρία» περιόρισαν δραστικά στο Συνέδριο του Βερολίνου, το ίδιο έτος, οι μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης, οι οποίες ανησύχησαν από τη δημιουργία ενός τόσο ισχυρού ερείσματος της Ρωσίας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Έτσι, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Συνεδρίου αυτού, όπως αναφέρονται στο δεύτερο παράθεμα, η «Μεγάλη Βουλγαρία» διαιρέθηκε σε τρία τμήματα. Το Βόρειο

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(α)

τμήμα εκτεινόταν από τον Δούναβη ως την οροσειρά των Βαλκανίων. Είχε πρωτεύουσα τη Σόφια και αναγνωρίστηκε ως αυτόνομη ηγεμονία με σουλτανική επικυριαρχία. Το νότιο τμήμα εκτεινόταν από την οροσειρά των Βαλκανίων ως την Ανδριανούπολη, ονομάστηκε Ανατολική Ρωμυλία και παρέμενε οθωμανική επαρχία. Όμως θα διοικούνταν για διάστημα πέντε ετών από χριστιανό κυβερνήτη ο οποίος θα οριζόταν με κοινή συμφωνία της Πύλης και των Δυνάμεων. Ως έδρα της διοίκησης οριζόταν η Φιλιππούπολη. Τέλος, η Θράκη και η Μακεδονία θα επιστρέφονταν και θα αποδίδονταν στη Τουρκία.

ΘΕΜΑ Δ²

Οι εθνικές διεκδικήσεις της Ελλάδας, όπως υποβλήθηκαν επισήμως από τον Βενιζέλο τον Δεκέμβριο του 1918 στο Συνέδριο στο Παρίσι, περιλάμβαναν τη Βόρεια Ήπειρο, τη Θράκη, τα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας και τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου πλην των Δωδεκανήσων, στηρίζονταν δε στην εθνολογική σύνθεση του πληθυσμού τους. Για την ενίσχυση της διαπραγματευτικής θέσης της χώρας ο Βενιζέλος έθεσε στη διάθεση της Γαλλίας και της Αγγλίας το Α΄ Σώμα Στρατού (δύο από τις τρεις μεραρχίες του), για να λάβει μέρος στον πόλεμο κατά των Μπολσεβίκων στην Ουκρανία τους πρώτους μήνες του 1919.

Στον Πόντο, από το θέρος ακόμη του 1918 διάφορες οργανώσεις των Ελλήνων του Πόντου, τόσο στον Πόντο όσο και στο εξωτερικό, προωθούσαν το αίτημα για την ίδρυση ανεξάρτητου ποντιακού ή ποντοαρμενικού κράτους, το αίτημα δε αυτό υποβλήθηκε και στο Συνέδριο Ειρήνης στο Παρίσι. Σύμφωνα με το Γεωργανόπουλο η προσπάθεια ανεξαρτητοποίησης του Πόντου είχε ξεκινήσει νωρίτερα. Το φθινόπωρο του 1917, και συγκεκριμένα την 1^η Οκτωβρίου, ο Κωνσταντινίδης προχώρησε από τη Γαλλία στην ίδρυση του Εθνικού Συνδέσμου του Πόντου (League Nationale du Pont) με σκοπό τη δημιουργία ανεξάρτητης Ελληνικής Ποντιακής Δημοκρατίας. Ο ίδιος, σύμφωνα με το ίδιο πάντα ιστορικό παράθεμα, στηριζόταν σε επιχειρήματα με ιστορικά και πληθυσμιακά κριτήρια. Οι λύσεις μάλιστα για τον ίδιο ήταν, είτε η δημιουργία αυτόνομου Πόντου εντός της Ρωσίας, είτε – εφόσον αυτό δεν επιτυχανόταν – η δημιουργία ανεξάρτητης Ελληνικής Δημοκρατίας του Πόντου, άποψη που επικρότησαν και οι Έλληνες του ρωσοκρατούμενου Πόντου. Εξάλλου, εκτός από τις ενέργειες του Κωνσταντινίδη, από το καλοκαίρι του 1917 είχαν δημιουργηθεί οργανώσεις τόσο στη Ρωσία όσο και στην Ελλάδα που ζητούσαν την ανεξαρτητοποίηση του Πόντου. Το ζήτημα αυτό προχώρησε ο Κωνσταντινίδης ακόμη περισσότερο στο Συνέδριο της Μασσαλίας τον Φεβρουάριο του 1918 όταν ήρθε σε επαφή με τους Αρμένιους.

Ο Βενιζέλος θεωρούσε την ίδρυση ενός τέτοιου κράτους ανέφικτη, ενώ έκρινε ότι η αποδοχή από την Ελλάδα αυτού του αιτήματος των Ελλήνων του Πόντου θα εξασθενούσε τα αιτήματα της χώρας σε περιοχές γειτονικές προς αυτήν και γι' αυτό κατά τον Γεωργανόπουλο στις 17/30 Δεκεμβρίου του 1918 πριν από το Συνέδριο Ειρήνης, στην παρουσίαση των ελληνικών διεκδικήσεων ο Πόντος ήταν η μοναδική

² Σχολ. Βιβλ. σ.89-90

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2016
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Ιλ3Γ(α)

ελληνική περιοχή που δεν συμπεριελήφθη στον ελληνικό φάκελο και εκπροσωπήθηκε εμμέσως από το Βενιζέλο. Αντιθέτως, ο Βενιζέλος ευνοούσε τη στήριξη από τους Έλληνες του Πόντου ενός αρμενικού κράτους, το οποίο φαινόταν λιγότερο ουτοπικό από ένα ποντιακό κράτος και είχε την υποστήριξη τόσο του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως όσο και του Αρμενικού Πατριαρχείου γεγονός που επιβεβαιώνεται και από το ιστορικό παράθεμα. Το βασικό αίτημα μάλιστα στις ελληνικές διεκδικήσεις ήταν ο επαναπατρισμός των εκτοπισμένων και των προσφύγων εξαιτίας της εξόντωσης που είχαν υποστεί οι ελληνικοί πληθυσμοί. Αυτό αποτελούσε και το βασικό επιχείρημα ανεξαρτητοποίησης των περιοχών με ελληνικούς πληθυσμούς ή προτεινόταν ως λύση η τοπική αυτονομία.

Οι Έλληνες του Πόντου, ενισχυμένοι αριθμητικά μετά την αθρόα έλευση προσφύγων Ποντίων από τη νότια Ρωσία τους πρώτους μήνες του 1919, επέμεναν στη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους - παρόλο που ο μητροπολίτης Χρυσάνθος δεχόταν τη συμβιβαστική λύση ενός ποντοαρμενικού κράτους - προσανατολίζονταν δε προς τη δημιουργία ποντιακού στρατού με στόχο την ανεξαρτησία του Πόντου. Ειδικότερα αξιοποιώντας τις πληροφορίες του ιστορικού παραθέματος γίνεται αντιληπτό ότι ο ίδιος ο Χρυσάνθος προχώρησε σε συνομιλίες στην Τιφλίδα και στο Εριβάν με τους Αρμένιους για τη δημιουργία Ποντοαρμενικής Ομοσπονδίας και ήρθε σε συμφωνία για την απόβαση ελληνικού στρατού στην Τραπεζούντα χωρίς όμως ποτέ να υλοποιηθεί τίποτα από τα συμφωνηθέντα. Η κίνηση βέβαια αυτή του Χρυσάνθου οφειλόταν τόσο στην αρνητική στάση που κράτησαν οι ΗΠΑ στο ζήτημα του Πόντου όσο και στην αποτυχημένη απόπειρα του συνταγματάρχη Καθενιώτη για στρατιωτική επέμβαση του ελληνικού στρατού στον Πόντο μετά την άρνηση των Βρετανών να εγκρίνουν μια τέτοια ενέργεια από ελληνικής πλευράς.

Εν τέλει προκρίθηκε η δημιουργία Ποντοαρμενικής Ομοσπονδίας τον Ιανουάριο του 1920. Φαίνεται μάλιστα πως και η ελληνική πλευρά άλλαξε στάση και από τον Ιούνιο του 1920, σε συνεργασία με τους Βρετανούς, εκπονούσε σχέδιο στρατιωτικής κατάληψης του Πόντου δημιουργώντας προσδοκίες επίλυσης του ζητήματος.

Εν τέλει, η αποτυχία επανεκλογής του Βενιζέλου το Νοέμβριο του 1920, η αδιαφορία της επόμενης ελληνικής κυβέρνησης να ασχοληθεί με το ζήτημα, η απουσία οποιασδήποτε πρόβλεψης για το Ποντικό Ζήτημα στη Συνθήκη των Σεβρών είχε ως αποτέλεσμα η ομοσπονδία, απροστάτευτη από τους Συμμάχους και χωρίς δικό της οργανωμένο στρατό, να πέσει θύμα του εθνικού κινήματος των Τούρκων, που οργάνωσε ο Μουσταφά Κεμάλ και άλλοι Τούρκοι αξιωματικοί, παρά τα συνεχή υπομνήματα του Κωνσταντινίδη για τους διωγμούς που υφίσταντο οι Έλληνες του Πόντου.